Talouspolitiikka/Veropolitiikka
Tero Honkavaara

13.10.2016

Hallituksen esitys laiksi perintö- ja lahjaverolain ja tuloverolain 47 §:n muuttamisesta (HE 175/2016 vp)

Perintö- ja lahjaverolakia ehdotetaan muutettavaksi mm. siten, että verotusta kevennettäisiin veroasteikkojen kaikissa portaissa. Kevennykset painotettaisiin yritysten sukupolvenvaihdosten edistämiseksi ensimmäisen veroluokan lahjaveroasteikkoon.

Perintö- ja lahjaverolakia muutettaisiin lisäksi siten, että perittävän kuoleman johdosta maksettavan vakuutuskorvauksen osittainen verovapaus poistettaisiin.

Tuloverolain luovutusvoittoverotusta koskevia säännöksiä muutettaisiin siten, että myytäessä perintönä tai lahjana saatu maatila, muu yritys tai sen osa, johon on sovellettu perintö- ja lahjaverolain sukupolvenvaihdoshuojennusta koskevia säännöksiä, hankintamenona pidettäisiin sitä määrää, josta perintö- tai lahjavero on aikanaan suoritettu.

Perintö- ja lahjaveroasteikot

Perintö- ja lahjaverotus on kiristynyt useaan otteeseen vuodesta 2011 lähtien. Tehdyt kiristykset ovat painottuneet voimakkaasti asteikkojen yläpäähän ja ensimmäisessä veroluokassa veroprosentit ovat nousseet seitsemällä prosenttiyksiköllä 13:sta 20:een eli 54 prosentilla.

Toteutetut veronkiristykset ovat heikentäneet sukupolvenvaihdoshuojennuksen toimivuutta. Vieläkin enemmän on kiristynyt sellaisen yritysvarallisuuden perintö- ja lahjaverotus, jos sukupolvenvaihdoshuojennusta ei voida soveltaa sen vuoksi, että saaja ei voi osallistua yritystoiminnan jatkamiseen tai 10 prosentin omistusosuusvaatimus ei täyty.

Sukupolvenvaihdosten helpottamiseksi veroasteikkoja ehdotetaan nyt kevennettäväksi. Kevennykset esitetään toteutettavaksi painottaen ensimmäisen veroluokan lahjoja alentamalla ylin veroprosentti 20 %:sta 17 %:iin.

Esitetyt muutokset ovat perusteltuja kuitenkin siten, että esitysluonnoksesta poiketen perintö- ja lahjaveroasteikkojen ylimmät veroprosentit pitäisi alentaa tasolle, jossa ne olivat ennen vuotta 2011 aloitettuja veronkiristyksiä. Asteikkomuutokset

tulisi toteuttaa siten, että ensimmäisten perintö- ja lahjaveroluokkien ylimmät veroprosentit alennetaan 13 %:iin ja II-veroluokassa 32 %:iin.

Alaikäisen perinnönsaajan oikeus sukupolvenvaihdoshuojennukseen

Sukupolvenvaihdosten helpottamiseksi ehdotetaan perintö- ja lahjaverolain 55 §:ä muutettavaksi siten, että kun alaikäisen perillisen perintöosaan sisältyy sukupolvenvaihdoshuojennuksen edellytykseksi 57 §:ssä säädetty vähintään 10 prosentin osuus osakeyhtiön omistamiseen oikeuttavista osakkeista, voidaan yritystoiminnan jatkamisen arvioimisessa perillisen jatkamisena pitää myös edunvalvojan toimintaa osakeyhtiössä.

Esitetty muutos on perusteltu. Uuden 55 §:n 9 momentin voimaantulosäännös tulisi laatia siten, että uutta säännöstä sovellettaisiin taannehtivasti jo KHO:n päätöksen 2015:166 antamisen jälkeiseen aikaan eli 19.11.2015 lähtien.

PerVL:n 55 §:n 1 momentin 1 kohdan muutostarve

Sukupolvenvaihdoshuojennuksen tarkoituksena on pyrkimys turvata yritystoiminnan jatkuvuus ja työpaikkojen säilyminen yrityksessä. Yritystoiminnan olemassaolo ratkaistaan tapauskohtaisesti kunkin yrityksen osalta kokonaisarvioinnin perusteella. Vakiintuneessa verotus- ja oikeuskäytännössä huojennusta on sovellettu vain niihin yrityksiin (..muu yritys…), joiden tulos vahvistetaan EVL:n mukaan. Tuloverolain mukaan verotettavia kiinteistöyhtiöitä ei ole pidetty huojennussäännöksessä tarkoitettuina yrityksinä.

Ongelma on korostunut erityisesti kiinteistösijoitustoimintaa harjoittavien yritysten kohdalla. Näiden yhtiöiden toiminta on luonteeltaan samanlaista kuin perinteinen elinkeinotoiminta ja usein myös taloudellisesti selkeästi laajempaa kuin monen elinkeinotoimintana verotettavan yrityksen toiminta.

Verovelvollisten yhdenvertainen kohtelu edellyttää sitä, että PerVL:n sukupolvenvaihdoshuojennusta sovelletaan myös niissä tilanteissa, joissa kohdeyhtiön tuloverotus on toimitettu TVL:n mukaan. On myös todettava, että TVL 48 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu verovapaa sukulaisluovutus soveltuu myös tilanteissa, joissa kohdeyhtiö on verotettu TVL:n mukaan.

PerVL 55 §:n 1 momentin 1 kohdan sanamuotoa tulisi muuttaa esim. seuraavasti: "Veronalaiseen perintöön tai lahjaan sisältyy maatila, muu tulonhankkimistoimintaa harjoittava yritys tai osa niistä".

Perittävän kuoleman johdosta maksettavat vakuutuskorvaukset

Perintöverotuksen veropohjaa ehdotetaan laajennettavaksi poistamalla perittävän kuoleman perusteella maksettujen vakuutuskorvausten ja niihin verrattavien taloudellisten tukien osittainen verovapaus.

Ehdotettu henkivakuutuskorvausten veronkiristys vaikuttaisi kaikkiin suomalaisiin työntekijöihin työntekijäin ryhmähenkivakuutuksen kautta. Työntekijäin ryhmähenkivakuutuksesta maksetut korvaukset ovat olleet saajilleen verovapaita. Kiristys osuisi erityisesti pienituloisiin palkansaajiin.

Työntekijäin ryhmähenkivakuutuksesta maksetaan korvauksia menehtyneen työntekijän puolisolle tai lapsille. Sen tarkoituksena on turvata perheen välitön toimeentulo puolison tai lasten huoltajan kuoleman jälkeen. Riskihenkivakuutus on sosiaalipoliittisesti perusteltu vakuutusmuoto, johon ei liity varainsiirron elementtejä. Verotuksen kiristäminen tällaisen korvauksen osalta ei ole kohtuullista. Tähän asti henkivakuutuksen perusteella saadut alle 35 000 euron suuruiset korvaukset ovat olleet laissa määritellyille lähiomaisille verovapaita vakuutuksen tyypistä riippumatta. Työntekijäin ryhmähenkivakuutuksen korvaukset ovat olleet saajilleen verovapaita, sillä korvaussummat eivät korkeimmillaankaan nouse yli 35 000 euron.

Ryhmähenkivakuutuksen perusteella maksetut korvaukset vaihtelevat vakuutetun kuolinhetken iän mukaan ja ovat noin 4 500–16 000 euroa. Summia korotetaan, jos kuolema on ollut tapaturmainen tai vakuutetulla on ollut lapsia. Työntekijäin ryhmähenkivakuutuksesta maksettavat korvaukset ovat suuruusluokkansa puolesta kohtalaisen vaatimattomia. Silti niillä on erityisesti pienituloisille korvauksensaajille suuri merkitys toimeentulon välittömässä järjestämisessä puolison tai vanhemman kuoleman vuoksi.

Työntekijäin ryhmähenkivakuutuksen kustannuksista vastaa tällä hetkellä työmarkkinasopimusten perusteella yksinomaan työnantaja. Mikäli henkivakuutuskorvauksen summat tahdotaan verollepanon jälkeen pitää entisellään, nousee vakuutusmaksun määrä vastaavasti.

Esitystä tulee muuttaa siten, että henkivakuutuskorvausten veronkiristys ei koskisi työntekijöiden ryhmähenkivakuutusta ja muita riskipohjaisia henkivakuutuksia.

Perintönä tai lahjana saadun yrityksen edelleen luovutuksen luovutusvoittoverotus

Tuloverolain 47 §:n 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös luovutusvoiton määrää laskettaessa käytettävästä hankintamenosta, kun luovutuksen kohteena on yritys, jonka luovuttaja on saanut perintönä tai lahjana ja johon on sovellettu perintö- ja lahjaverolain sukupolvenvaihdoshuojennusta. Hankintamenona pidettäisiin tällöin sitä määrää, josta perintö- tai lahjavero on suoritettu.

Vaikka perintö- tai lahjasaantoon on sovellettu PerVL 55 §:n huojennussäännöstä ja vero on tosiasiassa maksuunpantu arvostaen omaisuus verotusarvoonsa, niin luovutusvoittoverotuksessa tällaisen omaisuuden hankintamenona tulee edelleenkin pitää omaisuudelle vahvistettua PerVL:ssä tarkoitettua käypää arvoa. PerVL 55 §:n menettely on luonteeltaan vain veron maksuunpanoon liittyvä huojennusmenettely eikä siinä yhteydessä tehtävällä "aliarvostusratkaisulla" saa olla merkitystä luovutusvoittoverotukseen.

Mikäli esitetty muutos toteutetaan, tulee uutta hankintamenon laskentasääntöä soveltaa vain niissä luovutustilanteissa, joissa luovuttajaan on sovellettu PerVL:n sukupolvenvaihdoshuojennusta 1.1.2017 tai sen jälkeen. Verotuksen ennustettavuus ja oikeusvarmuus edellyttävät ko. voimaantulisäännöstä.